

salvatio; porrecta decore fronte; denso ad oris dignitatem supercilio; caesiis, intermicantibus, et vi luminum acutissimis oculis; naso in superiori parte paululum camuro, sed in rectum desinente; ore ad perfectam proportionem mediocri; subrubentibus labris, quorum inferius modice intumescibat; dentibus olim ad speciem firmissimis, quorum tamen nullus ad postremam senectutem remansit; albo admodum colore; incessu ad moderationem composito, qualis decet hominem, cui videbatur insitum, atque innatum esse illud decorum, quod in officiis Tullius jure commendat; voce acuta quidem, sed apte tamen robusta; et quae in sacris concionibus motus animi mirabiliter excitabat; ingenio a natura urbano, et suavissimo, ab industria temperato ad graviolem dignitatem; virtute mentis clara, profunda, facile praesentiente, atque incredibiliter sagaci; animo certe magno, atque omnino facto ad aequabiliter ferenda secunda, et adversa. Haec satis de viro maximo; cujus imaginem utinam a praestantiori manu haberet posteritas!

XAVERIUS GOMEZIUS.

FAteor equidem, diu me restitisse internis motibus, et votis describendi viri hujus imaginem: tametsi enim ex iis fuerit, quos fama in Sociis Mexicanis praedicabat sanctimonia clarissimos; me tamen deterrebat innumera illa ostentorum, et vaticiniorum multitudo, quae de ipso narrantur; quibus profecto mirabilibus, nisi a certis, et nihil suspectae veritatis testibus ad me venerint, difficilis admodum praesto fidem. Quare pene statueram, intactam hanc provinciam relinquere scriptori minus timido, et cui major esset auctoritas, mens felicior, et expeditius judicium ad veritatem attingendam. Cum autem animadvertierim, eam merito fuisse civium meorum opinionem de Gomezii virtutibus, ut mecum de manifesta injustitia procul dubio expostulaturi sint, nisi locum huic dedero in Mexicanorum illustrium imaginibus; ad opus me accingo, sane meis viribus gravissimum; eo tamen praemisso, quod ita intelligi volo, quae miraculum redolentia narranti occurrerint, ut ab Romanorum Pontificum decretis nullatenus discedam; ut etiam quod humanam secutus fidem, nolim omnino sponsor appellari. Neque vero sunt ex levibus auditiunculis, quaecunque id generis referam: nam ex propemodum infinitis, quae mirabi-

rabilia de hoc viro sincerissimo, ac demississimo fama vulgavit, pauca duntaxat carpere animus est, quae luculentioribus comprobata testibus intellexi.

Cellae, in Aragonio Regno, foemina fuit, cui nomen Anna Maria Ortizia, genere quidem honesta, illustrior vero a castigatis moribus, notissimaque ab religionibus in Divum Xaverium, cujus habebat simulacrum domi, quod sumptuose ornabat, et singulari fervore venerabatur. Et haec erat foemina tanquam asyllum, ad quod oppidani confugiebant, sive quis gravi morbo decumberet, sive malum alterius ordinis impenderet: ubilibet enim vocata pro publicis, et privatis aerumnis, in afflicti cujuslibet domum deferri imperabat Xaverii simulacrum; a quo passim curationes, et alia ostenta Cellani referebant. Celebriora vero prodigia narrabantur collata in Josephum Gomezium, Ortiziae maritum, qui calculo ad renes laborabat, et saepius, ope Xaverii ab utroque conjuge impetrata, lapillos ejecit ea magnitudine, quae pene fidem exsuperabat: quos lapillos Ortizia reponerat, et grata demonstrabat in beneficii memoriam. His conjugibus, Xaverii clientibus, octavo Kalendas Apriles, anno 1701, natus est filius, quem Mater post septimum a conceptu mensem, enixa est vulgi opinione mortuum, reapse mortuo simillimum, et praeterea nigro colore inusitate deformem. Puerpera vero non se deseruit; sed assueta postulare, atque obtinere beneficia deprecatione Divi Xaverii, simulacro

lacro ejus ostentari jussit infantem, et interea in haec precabatur: *Equidem flagitavi a te filium, qui Xaverius appellaretur, et quem meriturum in Societate, quoad Matri licet, pollicitus sum: vivum restitue filium, qui quaerat olim Dei gloriam, et luculenter praedicet abs te collatum beneficium.* Ita orabat afflicta Mater, cum infans vel ad vitam revocatus est, vel prima dedit indicia, vivum esse; nec inde multum, cum ad naturae colorem transivit. Nec ulla mora, sacro fonte lustratus, nomen ejus habuit, a quo post Numen vitam habuisse, nemo erat ullus, qui dubitaret. Hanc vero vitam, quam statim a Matriscero utero, Gomezio ferunt restitutam Divi Xaverii beneficio; denuo postea donatam ejusdem ope narrabant: Gomezius enim ante pueritiam depositam, nescio quo casu, praeceps ruit; exanimatus a cunctis creditur; in eam speciem Matri defertur; haec de more ferventissima Xaverium orat; puer incolomis consurgit. Rideant sane, qui ex hodierna consuetudine tunc demum se litteratos, et sano iudicio viros arbitrantur, cum aperte cachinnati fuerint ad auditum miraculum. Nos quidem in ejusmodi miris praestanda fide, lentissime incendum, et nullam non adhibendam cautionem putamus; neque vero inficiamur, hac etiam nostra tempestate posse Deum, quod potuisse, ac fecisse olim, nemo, quin fateatur, in Orthodoxis est. In his autem referendis, quae ostenti speciem habent, fidem sequimur docti, et probi Sacerdotis, cujus haec sunt verba: *Equi-*

Equidem testor, atque omni asseveratione affirmo, me adolescentem saeculi praesentis annis vigesima tertio, et vigesimo quarto, in pomeridianis orationibus, quae in templo dicebantur ad populum pro Divi Xaverii novendialibus, praedicta duo mira inaudivisse, ipso Xaverio Gomezio prope suggestum adstante. Anno etiam aetatis ejus decimo tertio cum pondus gravissimum extollere inconulte Gomezius tentasset; rupta membrana ventris partibus circumextensa, horribiliter descenderunt in scrotum intestina, et puer diu, noctuque magnis clamoribus domum implebat: sed hoc etiam malo repente solutus fertur pridie ante Xaverii solemnia, cujus opem Mater imploraverat, et cujus novendialibus aeger interfuerat, alienis humeris delatus. Et ab eo tempore in animi grati significationem Gomezius, atque ejus Mater quotannis novem ipsos dies ante diem sacrum Xaverii cultui, pane tantum, et aqua victitabant: quem morem secutus fuisset Gomezius, cum post annos fere duodecim ad Socios adlectus est; nisi Magistratum imperio justis de causis prohiberetur.

Jam a teneris unguiculis propalam fuit, Gomezium a Deo vocari ad praecelsam sanctimoniam; cujus non obscura fuere vestigia tum candor quidam ingenuus, et vel ea in aetate plane mirabilis, tum praematura modestia, quae puerulum hunc a caeteris distinguebat. Nec minus apparuere jam tunc semina quaedam eximiae misericordiae in egenos; quos ut sublevaret, qua poterat, munuscula sibi condonata sollici-

licitus reponebat, illisque clanculum impertiebat. Majori autem virtutum incremento adolescentiam exegit: nam a Parentibus Turiolum immissus, ut grammatica elementa, inde Bilbilim, ut liberales artes attingeret; sui admiratione defixit tum aetate suppres, tum Magistros, tum oppidi utriusque cives universos; qui suspiciebant, et venerabantur adolescentem illum, non certe quasi tum primum pietatis rebus assuesceret, sed quasi consummatae perfectionis virum, et plura stipendia emeritum in virtutis militia. Sacram poenitentiam assiduus frequentabat, Divina dape se reficiebat, aliisque religionibus tum privatis, tum publicis animum ad caelestia erigebat; quarum auxilio suavissime quidem, et tanquam natura tenderet, ad perfectionis culmen, supra quam posset ab ejus aetate sperare aliquis, festinabat. Traditum etiam memoriae comperimus, quo tempore ad Bilbilitanos philosophiae, ac Theologiae dabat operam, salubriter in semet crudelem flagello, et ferreis macerationis instrumentis quam saepissime usum fuisse; ut nimirum, subacta carne, motus animi frangeret, ac domaret. Quos ita quidem perfecte fregit, ut inordinatis illis, quibus misera constat mortalitas, pene caruisse videretur: et nemo sane unus est, quem audierimus unquam, ab se visum Gomezium, nec tum aetate florida, nec postea in Sociis matura, nec Bononiae demum senili, aut tristem, aut animo anxium, aut subiratam; quamquam in diuturna, et laboriosissima vitae serie

P. II. Y plu.

pluries ad eos motus, quae sunt hominis infirmitates, provocaretur. Hoc certe prodigio quam-simillimum! Neque vero quoniam id temporis adolescens tantis emineret virtutibus, declinabat idcirco in tetrum vultum, aut nimium solitudinis desiderium; sed omnibus affabilis, et cunctis charus ordinibus, omnino factus erat in bonum Reipublicae. Prae-lucebat exemplo, et suaviter verbis invitabat contubernales, et quotquot poterat ex aliis oppidanorum coetibus; ut, se duce, frequentarent ea urbis templa, in quibus ad certos hebdomadae dies macerationi corporis, et piis religionibus opera dabatur, et res Christiana explanabatur. Jam ab ea suae virtutis tanquam infantia, Christi morientis vulnera impensissime colere, in amoribus habuit; in quorum vulnerum memoriam magni jejunii tempore pium agmen quotidie instituebat, alternisque vocibus per vias publicas, ipso praecedente, preces fundebantur, donec ad templa religionibus destinata sacrum agmen perveniret. Ab his publicae pietatis operibus, ut etiam a privata in semet crudelitate, a voluntariae inediae rigore, ab omnino inculpatis moribus, incredibilem ad Bilbilitanos venerationem sibi Gomezius comparaverat: et hinc auctoritas illa, qua fere praeter naturae ordinem jam ab eo aetatis flore videbatur instructus, ad facile persuadendum suavissima cohortatione tum sibi superioribus, tum civibus aliis, quibuscum agebat; ut in afflictando corpore, atque animi perfectione procuranda, se vellent sequi, atque ac-

mula-

mulari. Luculentius autem habemus aliud testimonium castigatissimae vitae, quam per eos annos exegit: nam postea Societatis novitius Gomezius ipse in Tarraconensibus, cum ab superiore quodam, qui Bilbili fuerat sibi in familiaribus, rogaretur; num eorum temporum meminisset? obortis ille lachrimis: *Ob quantum, agebat, modo sum mei dissimilis! Et me profecto puerderet, ab illis macerationibus ad has delicias transiisse; nisi me abunde consolaretur novae vitae institutio sub Magistratus obedientia, quae sola potest pristinae austeritatis meritum impendio supplere.* Delicias nimirum appellabat arctissimam illam, et emendatissimam vitam, quam in recessu ab humanis, et silentio, et latebris, et intima cum Deo conjunctione tirones transigebant. Septem admodum fuere anni, quos in his posuit Bilbili, tres philosophiae; quatuor theologiae auditor; et haec sane primordia sui Apostolatus, ad aetatis annum octogesimum quartum producendi, non immerito appellaverimus.

Hunc vitae Apostolicae tenorem sequi, et bellum sibimet in adolescentia illatum continenter urgere, Gomezio cum placuisset; Patronum suum Xaverium, quoad proxime posset, imitari decrevit, atque in Societatis album adscribi postulavit. Nulla mora, in Tarraconense tirocinium immittitur; ubi constanter excelsisse virtutibus, ipsique benevolentiam, et observantiam tirones omnes praestitisse; in cujusdam autographo, qui cum eo novitius erat, notatum comperimus. Dolemus autem, quod

Y 2

rap-

raptim haec notaverit vir ille, nec ullam peculiariter virtutem attigerit: cum omnino credere non possimus, Gomezium, qui tot religionibus praeclarus adoleverat inter mundanas illecebras; translatum postea in sacram virtutis officinam, non reliquisse plura documenta, quae digna sint posteritatis memoriae. Conjicere vero licet, magnopere aestimatum fuisse Gomezii meritum a tironum Moderatore; quoniam sextodecimo mense novitius Gandiam, Valentini regni nobilem urbem, appellatus fuerit pro grammaticis elementis Magister: nec enim ad puerorum strepitum, et Magisterii momentum evocaretur ante confectum de more biennium, quo toto novitii Societatis informabantur; nisi ab spectabili probitate crederetur tanti esse, ut constitutus Magister nihil cessaret a ferventissimi tironis officiis. Tradendae igitur grammaticae dabat operam, cum tirocinii biennium implevit; et vota simplicia Societatis cum emitteret ingenti gaudio, quatuor admodum annos in Magisterio duravit. Frustra desideravimus investigare, qualem in eo munere se gesserit, quod primum suae curae Societas commisit; sed annorum sexaginta decursus hanc ejus vitae partem oblitteravit. Per id autem temporis in eadem urbe ad sacrorum dignitatem evectus est; nec multo post habuit litteras, quas ardentem optaverat, a Michaele Angelo Tamburino, summo societatis Magistratu, quocum jampridem agere instituerat, ut alio mitteretur, ad verbum Dei remotis gentibus annuntiandum. De-

stina-

stinatus ergo in Mexicanam Provinciam, e vestigio profectionem adornat; et magnam Hispaniae partem itinere terrestri cum peragrasset, Gadibus navim conscendit, mirifice laetus, quod via sibi, ut olim Xaverio, in bonum animorum laboriosa contingeret. Navigationis tempore probitati ejus commendata fuit novitiorum cura, qui eodem ab Hispanis transducebantur: et his quidem officia praestare non gravatus est, quoties ejus opera exquireretur; potissimum vero intendebat rei christianae publice ad nautas explanandae, ac privatis ad singulos colloquiis morum honestati evincendae. Nescio quo casu Cubensem insulam attigerunt, et Havanam per dies aliquot cum descendissent; illico Gomezius Mexicanae Provinciae ditionem, tanquam spartam sibi commissam, agnovit, quotidianas conciones in Templo excitavit, cives universos mirabiliter movit, et plures eo tempore numerati sunt, quos efficax ejus oratio a perditis moribus ad bonam frugem traduxit. His obiter factis in signum ferventis desiderii, quo intus urebatur, et vehementissime impellebatur ad animorum salutem procurandam; denuo vela solvit, Veramerucem attingit, Mexicum ingreditur, suavissimae sinceritatis indicia confestim praebet, ab Sociis omnibus laudatur, diligitur, colitur, maximopere ab Superioribus aestimatur, post modicum temporis intervallum, Seminarii puerorum, qui grammaticae vacabant, Praefectum renuntiat. Et attulit ad munus hoc exercendum tum mitissimam indolem, tum re-

Y 3

ctum

etiam iudicium de institutionis ratione: magni enim interesse putabat, si suavis verbis, et ingenua sinceritate benevolentiam puerorum sibi inprimis conciliaret. Nec ei defuit auctoritas, quae idonea maxime habetur ad coercenda turbida ingenia; quam vero auctoritatem et vita emendatissima, et religiosa gravitas abunde praestiterunt. Potissima educationis fundamenta jacienda existimavit in Christianis moribus, ad quos assiduus, atque efficax alumnos cohortabatur; et nullam in familiaribus colloquiis elabi sinebat occasionem, quam cupidus non arriperet, ut rectam vivendi normam a teneris illi condiscerent. Praeterea identidem congregabat pueros omnes, ac data opera rem Christianam inculcabat, oratione quidem simplici, et nullo verborum ornatu; tanta vero efficacia, et animi fervore, ut ipsi pueri, quibus ingratae solent esse id generis concionulae; saepius has fieri, Gomezium precarentur.

Ab hoc munere contendere jubetur Emeritam in Jucatanis, latinitatis Magister. Et haec est Jucatanorum Provincia, quam annos fere triginta quatuor indefessus irrigavit sudoribus; quam totam, ut vastissima extenditur, perlustravit; quam magna ex parte ad novos mores, Christianae Ecclesiae primis temporibus dignos, informavit; in qua demum ab eximia defatigatione, ac laborum diuturnitate sibi meruit Apostoli nomen, ipsi plena voce a viris primoribus attributum. Primo quidem biennio suae commorationis ad Emeritenses actuosam operam

eram praestitit Magisterio, ad quod venerat designatus; quam operam et auditoribus valde utilem, et Magistratibus plane probatam intelleximus ex viri lectissimi testimonio, in ea urbe plures annos emeriti. Uberiorem autem scribendi copiam suppeditant immensi labores, quos ab ipso statim initio Gomezius posuit in Emeritensium animis excolendis. Ab Sociorum paucitate in eo Collegio, et ab ingentibus negotiis, quae unumquemlibet urgebant in suo implendo munere; pene fidem superat quantum operae dabatur audiendis in Templo sacris confessionibus. Gomezius vero, cui chara inprimis erat salus animorum, nec aliud eo ministerio majoris momenti arbitrabatur; pro urbe amplissima, et magna populi frequentia, magis, magisque ad gloriosi laboris perpetuitatem, et fervorem excitari Socios, desideravit. Non ausus est verbum de hoc aperte facere vir temperantissimus, qui de semet oppido demisse sentiebat; caeterum exemplo praeiens, quotidie cum ad Aram fecisset, in poenitentiae tribunali sedebat; nec inde exurgere solitus erat, donec hora instaret Magisterio concedenda: feriatis vero diebus, aulae curis vacuus, mane totum in eo sacri fori subsellio exigebat. Quo factum est, ut et cives ad expiandas animi sordes, frequentiores accederent, videntes paratum, et expeditum sacro in loco Sacerdotem; et Socii, quasi furtim ab aliis occupationibus ablato tempore, in adjuvandis Gomezii sudoribus, libentissime operam exhiberent. Post exactum

etum vero Magisterii biennium, omnino solutus docendi munere, nullam ultra sibi dedit requiem a Confessionum Ministerio. Quod ante hoc tempus feriatis diebus fecisse illum demonstravimus; id nunc faciebat toto anni tempore, nunquam ante meridiem frustra in Templo quaesitus a volentibus animum sacra poenitentia purgare: nisi forte aut e suggestu diceret, aut nomine appellatus infirmum consolaretur, aut moribundi lecto assideret. Inoleverat enim per totam urbem Gomezii fama, cujus praedicabant oppidani omnes eximiam vitae sanctimoniam, in animis poenitentia detergendis mirabilem suavitatem, in Deo conciliandis profli-gatae vitae hominibus actuosam charitatem, in publice objurgandis criminibus incredibilem efficaciam, in Fidei mysteriis enucleandis non indoctam facundiam, in recta morum semita Christianis tradenda copiosam, robustam, atque igne Divino plenam orationem. Proinde quam intente, maximoque cum fructu audiebatur, cum publice diceret; ac fere nemo unus erat in urbe civibus frequentissima, qui sibi moribundo Gomezii opem nominatim non posceret. Ac sane mirabili erat tolerantia in his morti proximis consolandis, atque omni ope juven-dis: triduum enim, quatrimumve ad infirmi lectum durare solebat pene immotus, nec somno recreans delassatam naturam; donec aut ille fato concederet, aut periculum evanesceret. Quam Gomezii assiduitatem in bono animorum procurando, ut magnis laetitiae significationibus demis-

demirabantur externi; ita Socii laudibus fovebant, totoque virium conatu imitabantur. Atque hinc incredibilis ille civium concursus in Societatis templum, ut poenitentia expiarentur, ut caelesti dape reficerentur, ut rem christianam inaudirent, ut religionibus aliis excolerentur; cui multitudini ut fieret satis, opera septem Sociorum, in his indefesse adlaborantium, aegre quidem sufficebat. Eaque propter Ignatius Padilla, praeclaro nomine vir, ex illustri Augustinianorum familia, qui sacris christianis ibi praeeerat Pontifex; cum Provinciam sibi commissam minutatim describeret datis litteris anno 1758. ad summum Ecclesiae Pastorem, haec agebat: *Jesuitarum in hac urbe Collegium septem constat Sacerdotibus; quorum sudores in mei gregis emolumentum equidem cum voluptate admiror: et certe vitae ipsorum incolumitas, praesertim magni jejunii tempore, instar prodigii mihi est.* In id nimirum incrementi venerant ministeria Societatis, quae Gomezius ingenti defatigatione ad Emeritenses promovit. Facile miraberis, qui haec legas, quanti est unus homo, quem Divina charitas urgeat!

Sed haecenus Gomezium urbis moribus, et domestica disciplina viventem adumbravimus; videamus egredientem in solem, et pulverem. Utinam in Dei gloriam faciliori calamo excurreremus! Ardentis animi praeclarum, atque ingenuum impetum, quem Gomezius in urbana opera demonstrabat, fama intellexit Mexicanae Societatis Praeses; proptereaque illum designavit,

vit, ut vastissimam ditionem Emeritensi Pontifici subjectam, sacris excursionibus perlustraret. Huic operae laboriosissimae, ad quam inchoandam summa se voluptate accinxit, praemittere debebat nativae illarum gentium linguae cognitionem, quae Maya nuncupatur, et quam nisi cum primo lacte hauseris, difficile admodum condiscas. Nihil haec difficultas exterruit hominem ferme quadragenarium; qui dari sibi tempus ab Superioribus obtinuit, ut recedens in pagum quemdam, hanc linguae cognitionem, doctore ipso Sacerdote, qui Minister ibi loci Sacrorum erat, attingeret. Annum totum in hoc opere posuit, quasi vitae instituendae tirocinium, quae pium, et religiosum antea adhuc aetatis tenorem longissime superaret. Ac sane Minister ille Sacrorum, apud quem novae linguae rudimenta didicit, aperte postmodum agebat: *Nactus est quidem Gomezius expedite loqui ad Mayas, et in hoc perarduo sermone ad populum dicere, sacras confessiones excipere; id enimvero non tam studii fuit opera, quam assidui flagelli, non interruptae inediae, corporisque mille modis, et severissime castigati.* Sic linguae cognitione ornatus, et copiosissimo virtutum omnium com metu instructus ad bellum stygiis furiis inferendum, Emeritam post annum remigravit; unde constitutis temporibus hac illac per diversas Provinciae regiones alacris exhibit; conciones ubilibet ingenti universorum emolumento excitabat; pueris, et indoctis elementa Christianae Fidei administrabat; perditos, et

nefa-

nefarios homines Christo lucrifaciebat; paratus omni tempore ad afflictorum auxilium, venientes ad se lenissimus excipiebat; in pacificatione inimicorum incredibili strenuitate se interponebat; vestigia religionis, et documenta salutis locis omnibus imprimebat. Sed operae pretium erit, Gomezium peregrinantem, atque ad pagos illos commorantem paulo minutius describere. Mariam Virginem, quam Luminis Matrem appellamus, ejusmodi sacrarum expeditionum Patronam cooptavit; cujus pulcherrimam imaginem tela depictam, certissimum in adversis asylum, nunquam non secum deferebat. Ejus autem peregrinationum haec erat ratio: summo mane jejunus, et pedes iter arripiebat; praebat explicata Deiparae imago; sequebatur piorum hominum agmen, qui ad tractum non modicum preces Marianas cum Gomezio alternabant: his tandem domum revertentibus, Gomezius, complicata imagine, paululum equitabat, et solus cum famulo in profunda caelestium cogitatione viam pergebat. Aliquot vero miliaribus ante locum, quo properabat, cum indigenae turmatim egrederentur, virum desideratum excepturi, atque in pagum quasi triumpho introlaturi; Gomezius iterum pedes ad se venientes vultu placido salutabat; Marianae effigies denuo expandebatur; altera primae similis pompa instituebatur; piaculares globi, atque aliae preces in ejusdem Virginis honorem alternis percurrebantur; in his religionibus pagum intrantes, secta templum contendebant;

Ma.

Matrem Luminis venerationi publicae collocabant; Gomezium ad aram ferventissima pietate faciebat. Octo dierum spatium in pago unoquoque libet lustrando fere ponebat; eo autem modico tempore quantum desudaret in hominibus Deo conciliandis, et corruptissimis quibusque ad bonam frugem convertendis, vix illi credebant, qui testes aderant oculati. Sacerdotis primae probitatis, et nominis, autographae litterae sunt apud nos, in quibus fidem facit, se pluries audivisse *Parochorum* aliquot testimonium, qui cum domi habuissent, atque intime observassent Gomezium, quo tempore ipsorum gregi excolendo intendebat, postmodum id aiebant: *Xaverius Gomezium non quidem ex carne, ut caeteri sumus mortales, sed omnino ex aere videtur esse conflatus*. Et sane merito admirabantur operosissimam, et austerissimam ejus vitae rationem: nam totas novem horas antemeridianas in sacris expiationibus impertiendis ponebat; prope meridiem pene avulsus ab hoc subsellio, caelestem hostiam immolabat; frugi, fere ad miraculum, se reficiebat, adeo quidem ut interdum tres uncias alimentum non excederet; pomeridiano tempore sesquihoram ut minimum concionibus in templo dabat; quas conciones ad binas alias horas prima noctis vigilia iterabat pro rusticanis, et operis, qui ante solis occasum ab labore cessare non poterant; postremo magnam noctis partem longissimis precationibus, Divinis meditationibus, et cruenta sui corporis flagellatione insumebat. Nec omittendum

dum censemus, quod in publice dicendo, mirifice inflammabatur, et maxima laterum contentione se se in criminis odium effundebat: quod sine immodica naturae agitatione, jam satis extenuatae perpetua inedia, et saevissimo flagellorum usu, fieri profecto non poterat.

Hunc agendi, et vivendi tenorem, cum insigni facultate commovendi animos conjunctum, mirabilis morum mutatio consecuta est. Sacrae ejus orationes nudum erant Dei verbum, nihil arte compositum, nihil eleganti stilo vestitum; eas autem ita tempori, et audientium naturae accommodabat, igneque Divino ita condiebat, ut omnium animos ad arbitrium expugnaret. Nunquam alias apud eas gentes rei Christianae species tam venusta visa fuerat: innumera data sunt conversarum mentium monumenta; restituta Templorum observantia, instauratae religiones, frequentata poenitentia, et caeleste convivium, pacatae similitudines, revocatae a quaestu corporis mulierculae, propulsata criminis licentia, praestiti virtuti honores, et cultus. Certatim perveniebant Emeritam datae ad Pontificem litterae ab locorum Primoribus, in quae loca Gomezium, Dei verbum annuntians, excurrebat: quae quidem litterae, omnes in id convenientes, ut res ab hoc mirabili viro gestas palam facerent; uberrimos fructus ab ejusdem sacris excursionibus luculentissime testabantur. Tabascus Provincia est eisdem Pontifici subjecta, vastissima illa quidem, et commerciis florens, et pagis frequentissima; gla-

glareosa vero inprimis, et nimio caeli aestu affatim ingrata, nisi perpetuo desudare ab infantia didiceris. Hanc Provinciam Gomezius excolens toto continenter anno, supra humanam fidem adlaboravit; adeo quidem ut procedente tempore id ab ejus ore saepius prodierit: *Duntaxat si licebit, judici olim meo Jesu Christo representare immensos labores, quibus ad Tabascos perfunctus ipsum annum duravi; equidem spero, mihi fore misericordem.* Nihil faciebat vir tolerantissimus angustias, incommoda, pericula, calamitates, aerumnas, quas reliquo vitae suae tempore comites habuit individuas; nihil haec omnia judicabat, eum Tabascum meminerat. Beati vero labores! a quibus videre tandem potuit eam fructus ubertatem, ut omnino regenerata Christo Provincia diceretur. Ejus opera nullus fuit ea tempestate in Tabaschis, quin animum poenitentia expiaret, moresque ad Christiani nominis officia componeret. Id autem ut obtineret vir eximiae charitatis, et efficacissimae strenuitatis in animorum salutem, nulli parcebat operae, industriae, suimet corporis macerationi. Accidit in pago quodam, cum concionaretur de criminum poena luenda vel in hac mortalitate, vel post eam depositam; ut supra modum repente incalesceret, e suggestu descenderet, in templi medio genua flecteret, scuticam exereret, atque indigenae ibi propinquo ita ex potestate imperaret: *Verbera me ad centum plagas, quas equidem dabo poenas irato Numini ab istius populi sceleribus.* Renuerat ille
 insae-

insaeuire in sacrum hominem; sed hoc urgente, ac serio imperium iterante, obtemperatum est ultra prudentiae terminos, donec Gomezius exanimatus, et cruentatus concidit. Absit sane, quod credatur, id a nobis narrari tanquam imitandum: res enim est, quae merito videri possit non ad prudentiae normam, et instituta; id tamen si ex eventu ponderetur, ex iis esse dixeris virorum simplicium facinoribus, quae a Numine non reprobari dixeris. Liceat, hanc appelles infirmitatem consilii, sed ab eximia charitate profectam, et qua in bonum Religionis, et maximum virtutis incrementum uti solet, qui vitae, mortis, atque infirmitatis humanae Dominus est, nunquam, in rudes praesertim populos, non misericors. Et profecto commoti veluti ostento Divino, qui subjacentem flagello, cadentemque Gomezium viderant, stupore primum percussi sunt, inde vero fletus maximi, et ejulatus universorum, qui magna frequentia in Templo aderant: et ab hoc facinore quanti fructus! quam ardentia vota ultro in semet animadvertendi! Nec in rudi duntaxat populo, ad cujus aures rarius perveniebat Dei verbum; sed in ipsis etiam Sacrorum Ministris mirae conversiones a perditis moribus ad honestatem, et christianam frugem visae sunt. Post annum ad Tabascos positum, urgebat tempus, quo deberet Emeritam remigrare; sed intimo dolore correptus, quod nec una saltem concione vicum excoluisset, itinere unius diei distantem; procrastinato reditu in urbem, illac perrexit.